

บทที่ 5

การทับศัพท์และถ่ายถอดชื่อเฉพาะ

ในนวนิยายแต่ละเรื่องมักจะมีการเอ่ยถึงชื่อเฉพาะซึ่งเป็นที่เข้าใจในหมู่ผู้อ่านที่อยู่ในสังคมนั้นๆ เมื่อแปลเป็นไทยผู้แปลจำเป็นต้องถ่ายถอดให้ตรงกับคำเดิมของต้นฉบับให้มากที่สุดและเป็นที่รับรู้ของผู้อ่านไทย ในกรณีที่ต้องทับศัพท์ ผู้แปลจะขอถ่ายเสียงและตัวอักษรตาม “หลักเกณฑ์การทับศัพท์” ฉบับราชบัณฑิตยสถานปี พ.ศ. 2535 ส่วนในกรณีอื่นๆ ผู้แปลขอใช้หลักเกณฑ์การถ่ายชื่อเฉพาะของศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา บริสุทธิ (2533, น.112-113) เราสามารถแบ่งการทับศัพท์และถ่ายชื่อเฉพาะออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1.การทับศัพท์ตามเสียงภาษาฝรั่งเศส

ชื่อเฉพาะที่เป็นตัวละครทั้งหมดในเรื่อง ผู้แปลเลือกถ่ายเสียงตามแบบฝรั่งเศสเพื่อคงไว้ซึ่งอรรถรสและกลิ่นอายของต้นฉบับ

ตัวอย่าง

Pomme	ถ่ายเป็น	ปอม
Marylène	ถ่ายเป็น	มารีเลน
Aimery	ถ่ายเป็น	เอมเมอรี
Jean – Pierre	ถ่ายเป็น	ฌอง-ปีแยร์

นอกจากนี้ชื่อบุคคล สถานที่ หนังสือ และยี่ห้อต่างๆ ที่เรารู้จักกันดีตามที่ออกเสียงในภาษาฝรั่งเศสหรือที่ยังไม่มีผู้ใดเรียกหรือบัญญัติไปตามภาษาใดภาษาหนึ่ง ผู้แปลก็แปลตามหลักการนี้ด้วยเช่นกัน โดยบางกรณีได้เพิ่มคำสาบานยนามหรืออธิบายความเล็กน้อยเพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าเป็นชื่อของอะไร เช่น

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ : Jean-Pierre lisait L'Equipe (p.48)

บทแปล : ฌอง-ปีแยร์อ่านนิตยสารกีฬาเลกิป (หน้า 49)

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ : La dame s'étendit sur un divan Récamier. (p.122)

บทแปล : สุภาพสตรีนอนเหยียดกายอยู่บนโซฟาสไตล์มาดามเรคามิเย (หน้า 123)

ตัวอย่างที่ 3

ต้นฉบับ : elle avait auparavant mélange l'huile Lesieur au vinaigre (p.88)

บทแปล : เธอได้ผสมน้ำมันยี่ห้อเลอซีเออร์กับน้ำส้มวินีก้าเข้าด้วยกัน (หน้า 89)

2. การทับศัพท์ตามเสียงภาษาต่างประเทศอื่นๆ

นอกจากภาษาฝรั่งเศสแล้ว เลเนยังใช้ภาษาอิตาเลียนอีกด้วย ซึ่งผู้แปลได้ถ่ายทอดเสียงตามแบบภาษาอิตาเลียน เพื่อให้ผู้อ่านจะได้ทราบว่าข้อความหรือถ้อยคำในส่วนนั้นไม่ได้แปลมาจากภาษาฝรั่งเศส

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ : Pomme sifflait l'air de Chérubin : ((Voi che sapete...)) (p.52)

บทแปล : ส่วนปอมกำลังผิวปากเป็นทำนองเพลงโอเปราในตอนที่ถูกทศวรรค์ครอบงำ

ร้องเป็นภาษาอิตาเลียนว่า “วอย เค ซาเปเต...” (คุณรู้ไหมว่า...)

(หน้า 53)

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ : (...) et juste au-dessous, à la manière d'une signature :

« Veglia Borletti ». (p.144)

บทแปล : (...) ส่วนข้างใต้ถัดลงมามีอะไรเขียนไว้คล้ายลายเซ็นยี่ห้อ

“เวญา บอร์เลตติ” (หน้า 145)

ผู้แปลได้ขอร้องให้ผู้ที่มีความรู้ด้านภาษาอิตาเลียนออกเสียงให้ฟังและนำมาเทียบกับหลักเกณฑ์การทับศัพท์ของราชบัณฑิตก่อนลงมือแปล โดยตัวอย่างแรกผู้แปลเห็นว่าเป็นเนื้อเพลงจึงแปลเป็นภาษาไทยโดยใส่วงเล็บไว้ข้างท้ายเพื่อให้ผู้อ่านไทยรับรู้ว่ามีคามหมายเช่นไร ส่วนตัวอย่างที่สองนั้นเป็นชื่อยี่ห้อจึงไม่จำเป็นต้องแปลความหมาย

3. การถ่ายชื่อเฉพาะตามความนิยมใช้

สามารถแบ่งลักษณะความนิยมใช้ออกเป็น 2 รูปแบบดังต่อไปนี้

3.1 ตามความนิยมใช้ของคนไทย

ชื่อเฉพาะบางชื่อในภาษาไทยเรามีคำที่นิยมเรียกใช้กันจนติดปากอยู่แล้ว เวลาแปลจึงต้องถ่ายทอดออกมาให้สอดคล้องกับความเคยชินของคนไทย ไม่ว่าจะตรงกับการออกเสียงของประเทศนั้นๆ หรือไม่ก็ตาม หรือในกรณีที่มีศัพท์บัญญัติเป็นภาษาไทยใช้แล้วก็ให้เลือกใช้ตามนั้น

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ : Elle et sa mère habitent maintenant la banlieue de Paris (p.20)

บทแปล : ตอนนี้เธอกับแม่อาศัยอยู่ในแถบชานเมืองของกรุงปารีส (หน้า 21)

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ : Pomme sifflait l'air de Chérubin (p.52)

บทแปล : ปอมกำลังผิวกปากเป็นทำนองเพลงโอเปร่าในตอนที่ทูตสวรรค์เครือบขับร้อง (หน้า 53)

ตัวอย่างแรก คำว่า “Paris” คนไทยรู้จักกันเป็นอย่างดีโดยออกเสียงว่า “ปารีส” ซึ่งไม่ตรงกับการออกเสียงทั้งในภาษาฝรั่งเศสและอังกฤษ ส่วนตัวอย่างที่สองนั้น “Chérubin” เป็นคำฝรั่งเศสหมายถึงทูตสวรรค์ตัวน้อย มีปีก ทำหน้าที่คอยเฝ้าสวนเอเดน ซึ่งจะตรงกับคำว่า “Cherub” ในภาษาอังกฤษ แต่คนไทยเราจะใช้คำว่า “เครือบ” (จิระประภา บุญพรหม & De Beauregard, 2541, น.91)

3.2 ตามเสียงภาษาอังกฤษ

ชื่อเฉพาะหลายชื่อผู้อ่านไทยรับรู้ผ่านทางภาษาอังกฤษเป็นหลัก ผู้แปลจึงต้องปรับเปลี่ยนชื่อจากภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาอังกฤษที่คนอ่านคุ้นเคยเสียก่อน ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ : (...), ces figures étalées comme à la surface de l'eau, ces vieilles Ophélies qui venaient de perdre pour un moment tout leur pouvoir de domination. (p.30)

บทแปล : (...) ภาพโอฟีเลียชราๆ ที่ใบหน้าเรียงรายกันประหนึ่งว่าลอยอยู่บนน้ำ และเพิ่งจะสูญเสียอำนาจเหนือผู้อื่นไปชั่วขณะ (หน้า 31)

Ophélie เป็นตัวละครในเรื่องแฮมเล็ตของเชกสเปียร์ที่จบชีวิตด้วยการจมน้ำเพราะความผิดพลาด คนไทยรู้จักชื่อนี้ว่า “โอฟีเลีย” ตามการอ่านออกเสียงภาษาอังกฤษที่สะกดว่า “Ophelia”

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ : Aimery lut et traduisit à Pomme l'histoire de Guillaume (p.90)

บทแปล : เอมเมอรีอ่านเรื่องราวของสมเด็จพระเจ้าวิลเลียมที่ 1 และแปลให้ปอมฟัง (หน้า 91)

ชื่อ Guillaume ในภาษาฝรั่งเศสเทียบเท่ากับ William ในภาษาอังกฤษ และคนไทยก็รู้จักพระองค์ในนาม “พระเจ้าวิลเลียมที่ 1” แห่งอังกฤษที่แต่เดิมทรงเป็นดยุคแห่งนอร์มอนด์ในฝรั่งเศส

4. การถ่ายทอดชื่อเฉพาะที่เป็นอักษรย่อ

ชื่อเฉพาะบางคำก็ปรากฏในรูปของอักษรย่อ เมื่อแปลเป็นไทยเราสามารถคงอักษรย่อ นั้นไว้หรือเลือกที่จะรักษาความหมายแทนก็ได้ โดยพิจารณาเป็นกรณีไป ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ : « B.N.P. » (p.52)

บทแปล : “ธนาคารบีเอ็นพี” (หน้า 53)

B.N.P. Paribas เป็นธนาคารเอกชนรายใหญ่ของฝรั่งเศสที่มีสาขาอยู่ทั่วโลก ซึ่งเราเรียกชื่อย่อตามแบบอังกฤษว่าบีเอ็นพีจนเป็นที่เข้าใจกันอยู่แล้ว

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ : (...) dirigé depuis vingt-trois ans par le dynamique et toujours
jeune P.L. (p.92)

บทแปล : (...) ซึ่งมีนายพี.แอล.ผู้เปี่ยมไปด้วยพลังและยังดูหนุ่มแน่นอยู่เสมอเป็น
ผู้ดูแลรับผิดชอบ (หน้า 93)

ในที่นี้ P.L. เป็นอักษรย่อชื่อสกุลของนายคนหนึ่ง ซึ่งผู้แปลก็ได้ถ่ายทอดเสียงออกมาเป็นตัวย่อเช่นเดียวกัน โดยเลือกอ่านออกเสียงเป็นอังกฤษซึ่งเป็นทีคุ้นเคยกับผู้อ่านมากกว่า และแม้ว่าในต้นฉบับจะไม่มีคำนำหน้าว่า Monsieur แต่ผู้แปลได้เติมคำว่า “นาย” ในบทแปลเพื่อให้ผู้อ่านทราบว่าเป็นชื่อของใครบุคคลหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 3

ต้นฉบับ : Elle n'avait jamais vu la mer, Pomme, sauf sur des cartes postales
ou sur les affiches de la S.N.C.F. (p.58)

บทแปล : ปอมไม่เคยได้เห็นทะเล ยกเว้นที่อยู่ในโปสการ์ดหรือในโปสเตอร์ของการ
รถไฟแห่งประเทศไทยฝรั่งเศส (หน้า 62)

S.N.C.F. ย่อมาจาก Société Nationale des Chemins de fer français ซึ่งหมายถึงการรถไฟแห่งประเทศไทย การใช้ตัวย่อในลักษณะนี้เป็นที่เข้าใจกันในหมู่มุคนฝรั่งเศส แต่สำหรับคนไทยแล้วเราจะไม่ทราบว่าเป็นอะไร ผู้แปลจึงเลือกที่จะไม่รักษาอักษรย่อไว้ แต่แปลออกมาเป็นความหมายที่สามารถสื่อความได้ตรงกับต้นฉบับโดยไม่เสียอรรถรส